

de suposar que resulti d'un compromís entre un *crapou* normand, originari, i el *crapaud* de la forma amb canvi de sufix.

En total: els agafadors positius resten vagues i tèrbols, les objeccions són bastantes i les escapatòries, complicades.

Un altre argument debilita la certitud de l'etimologia a base de KRAPPA 'grapa'. Resta sense explicar la *i* del cat. *gripau*. I això ens torna a la memòria una curiosa observació d'un home tan savi com el nostre gran Font i Quer, mestre indiscutible en botànica i home culte en filologia i poliglòtisme; «hay relaciones, pues, entre los hongos y el sapo, y entre *grib*, que es el nombre ruso de los hongos más estimados, y el catalán *gripau*» (*Collectanea Botanica*, Bna. v, 1958). Això ens tornaria, doncs, a la idea d'un origen pre-romà (soro-tàptic?) Des del punt de vista indoeuropeu no és idea gaire versemblant: el rus *grib* no és general en eslau, sinó peculiar de les llengües eslaves del Nord i del Nordoest, absent del paleoslau, i les llengües iugoslaves (sí que existeix en polonès, lusci, txec, ucraïnès i fins eslovè), però no se li sap etimologia indoeuropea mitjanament segura; ja no es retroba ni en bàltic, hi ha tres teories oposades, per a connexions amb altres grups indoeuropeus (veg. Vasmer-Trubačev, *Et. Slovar' Russk. Iaz.* 1, 477-8; jo pensaria encara en el paleosl. *gribati* 'colgar', Pok., *IEW*, 456a21); però semànticament ens allunyen totes tres, més o menys, de la idea de 'bolter'; el fet que en oc. i fr. el mot comenci pertot amb *grap-* o *krap-*, no amb *-i-* acaba d'eliminar aquesta pista.

D'on ve, però, aqueixa *i*? La veritat és que la seva extensió és ben limitada, car en territori francès només apareix en un indret isolat: *cripaut* a Lescun, en el Bearn, capdamunt de la Vall d'Aspa (Rohlf's no parla del nom del gripau en el seu *Le Gc.*, però recollí aquesta forma en la seva monografia); i en català mateix ja hem vist que la variant *grap-* havia tingut molta extensió, i avui resta molt general en ross. i en els Pirineus. Fa l'efecte, doncs, que sigui deguda a una contaminació. I de fet no ens manquen agafadors per a això. Un seria admetre que el tipus GRAIXANDO, quan es pronunciava *creiss-* o *greiss-* en parlars d'oc vagi contaminar *grapaut* convertint-lo en *greip-* > *grip-*. Sembla una mica massa complicat.

Més raonable sembla pensar en dues influències ben naturals. El grup germànic format pel land. i bearn. *gripà* «accrocher», fr. mj. *grippe* «griffe, croc», bearnès *gripà* «accrocher», «manoeuvrer la gaffe», «égrener le lin» etc. (franc. *GRĪPAN, *FEW* XVI, 73a27, 40 etc.). O bé, i això em sembla el més convincent, el grup del bearn. *gripo* 'escurçó', arag. *gripia* «serpent venimeux» (a Ansó i altres parts de l'Alt Aragó, *BDC* XXIV, Borao, i Rohlf's, *Gc.*, § 149), fr. antiq. *guivre*, cat. *guibra* (*AlcM*), continuadors mig-savis del llatí VIPERA.

En conclusió de tot: és probable que en la zona pirinenca, en propagar-se el mot franco-occità *grapau* cap al Sud, vagi sofrir la influència del *gripia* o *gripa* 'escurçó', ja usual allà des d'abans, convertint-se en *gri-*

pau, a causa de la freqüència amb què el poble supers-ticiós agrupava les serps i els gripaus, en les seves creences.

DERIV.: *Grapalet* 'capfoguer' (Ponts). *Grapaldina* Bna., Igualada, *crepauquina* en un inv. de 1461, 'pedra que es creia trobada en el cap del gripau', a Mallorca *grabaldina* 'peça de ferro en el centre del bassi del molí' (Moll, *BDC* XXII, 23), provinent del fr. *crapaudine* «espèce de pierre --- dans la tête des crapauds ---» (Littré i Godefroy, *Compl.*), d'on «pièce creusée dans laquelle tourne un pivot», Mäkeläinen, *NpbMgn.* XXXVIII, 1937, 209-18; tenint en compte que en anglès es troba en aquest sentit *crapaud* i *crapaud-stone* (dicc. d'Oxford), Paul Meyer sospita que el mateix fr. *crapaud* hagi significat 'crapaudine'. Cf. el sanabrès *sapa* id., que hi compara Rohlf's, *ASNSL* CXLIX, 72-82, cf. *FEW* XVI, 363a26-30, i en occità antic Pansier, vol. v, 171.

¹ Aquesta forma ha estat assenyalada fins al S. del Princ.: a Alcanar (Reig Vilardell, *Monogr. Municipals*, a la d'aquest poble); «id.: Alystes obstetricans Laur.», Serradell (*Sota Terra Club Munt. Tssa.* 1, 129); a Vic i St. Feliu de Cod., *AlcM*. — ² Vaig obtenir-ne alguna dada directa com a apellatiu, si bé altres dades espontànies i alguna resposta provocada coincidien en *sapo*. De tota manera hi ha *El Gorg de Grapát* a Algemesí en una sèquia, i *la Font del Grapát* en el de Bèlgida (1962). En textos geogràfics, i en algun de cadastral, figuren *Garapat* i *Grapat* com a nom d'aquesta font, però com que ningú no coneixia aquesta forma en *-ant* en el país, pot ser errada de lectura (que *AlcM* reproduceix) per *Grapat*. — ³ Altres noms antics, i altres dades històrico-literàries, es trobaran en el savi estudi juvenil de Vittore Pisani, *Alcune parois romanze per 'ros-po' e loro derivati*, en *Annali della R. Scuola Norm. Sup. di Pisa* II, vi, 1937, pp. 97-109. — ⁴ També passà a ser malnom, i després cognom, de molta gent de França. Suposo que seria un *Grapat* occità un escriptor respectable, erudit humanista que llatinitzava el nom en Martinus *Grपाल*, i va publicar un llibre c. 1550 amb el nom «De Partibus Aedium» segons els clàssics llatins. — ⁵ Afeim-hi només que en el Roergue no hi ha solament *grāpal* (*FEW*) sinó també *grapay* (Vayssier). — ⁶ La idea es troba ja en Sainéan, *BhZRPb.* x, 119 i 120, que dóna altres paral·lels semàntics, defineix el fr. ant. *crape* com a 'tinya' i reconeix que avui *crape* només és picard i valò, amb el sentit de «croûtes», «crasse». Tanmateix ell també es decanta més aviat per la derivació de *grapa*, que li sembla corroborada per la forma *graboulhaou* «crapauds» de l'Ain (*ALF*). — ⁷ Com sigui que M-L. en el *REW*, 4760-2, impressionat segurament per les alegacions de Schuchardt, sembla que retiri la bona etimologia o es contradigui, Wartburg insisteix breument a refermar-s'hi en *ModPhilChgo.* xxxviii, 266. — ⁸ Quasi se li pot llevar l'asterisc perquè es troba el genitiu *Crappai* en una inscripció de Nimes, ço que estrictament suposa el tema *Crappao-*, però és facilíssima la reduc-